

**Силабус**  
**освітнього компоненту ОК 4**  
**Історія та культура України**

Назва дисципліни:	<b>Історія та культура України</b>
Рівень вищої освіти:	<b>початковий (короткий цикл) рівень Молодший бакалавр з екології</b>
Галузь знань:	<b>10 Природничі науки</b>
Спеціальність:	<b>101 «Екологія»</b>
Освітньо-професійна програма:	<b>«Екологія та рекреація»</b>
Сторінка курсу в Moodle:	<a href="https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=1898">https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=1898</a>
Рік навчання:	<b>1</b>
Семестр:	<b>2 (весняний)</b>
Обсяг освітнього компоненту	<b>3 кредити (90 годин)</b>
Форма підсумкового контролю	<b>екзамен</b>
Консультації:	<b>за графіком</b>
Назва кафедри:	<b>українознавства</b>
Мова викладання:	<b>українська</b>
Керівник курсу:	<b>Олешко Наталія Петрівна, к.іст.н., доцент кафедри</b>
Контактний телефон:	<b>(057)707-37-51</b>
E-mail:	<b>sufika19@gmail.com</b>

**Короткий зміст освітнього компоненту:**

**Метою** є систематизація, засвоєння і розуміння студентами вітчизняних історичних і культурних процесів при розгляді історії державотворчих процесів на українських землях і вивчення здобутків української матеріальної та духовної культури від її витоків до сьогодення; формування сприйняття історії та культури України складовою світового й європейського історичного процесу та культурної спадщини; формування усвідомлення ролі України та боротьби українського народу за свою незалежність у сучасному світі як боротьби за демократичні цінності та незалежність усього цивілізованого світу від кривавих диктаторських режимів, а, також, усвідомлення ролі України як суб'єкта світової історії; зосередження уваги на видатних досягненнях культури та нових аспектах історичних процесів у контексті державотворення та формування національної ідентичності; набуття навичок дослідницької роботи з науковою літературою і джерелами й аналізу та оцінювання історико-культурних явищ.

У процесі ознайомлення студентів з історією та культурою українського народу впродовж тривалої боротьби за національну незалежність та власну державність, сприяти становленню студентів як свідомих громадян і патріотів України, що є відповідальними за її майбутнє.

**Предмет:** процес формування та розвитку українського державотворення та українського народу, його діяльності в усіх сферах суспільного життя з давніх часів до сьогодення. Сукупність політичних, суспільно-економічних, міжнародних, етнонаціональних, культурних та релігійних чинників, що в різні періоди історії формували українську націю, впливали на розвиток державотворчих процесів.

**Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:**

- ознайомлення з основними методами та джерелами вивчення дисципліни;
- висвітлення нових аспектів історичних процесів в контексті державотворення та формування національної ідентичності;
- отримання уявлень про минуле України та її культуру, про її місце в сучасному світі;
- показ ролі народу і окремих особистостей в розвитку суспільства;
- показ ролі України як суб'єкта світової історії;
- розвиток навичок дослідницької роботи з джерелами та об'єктивного аналізу історичних фактів;
- отримання навичок аналізу й оцінювання явищ політичного та культурного розвитку українського суспільства в контексті світового та європейського розвитку;
- формування вмінь зіставлення історичних та культурних процесів, застосування набутих знань для прогнозування соціальних процесів;
- виховання свідомих громадян і патріотів України.

**Передумови для вивчення освітнього компоненту:**

Наявність повної загальної середньої освіти або фахової передвищої освіти

**Компетентності, яких набуває здобувач:**

***Інтегральна компетентність:***

Здатність особи самостійно виконувати типові фахові виробничі завдання в галузі екології та рекреаційної діяльності або у процесі навчання, нести відповідальність за результати своєї діяльності, здійснювати самоконтроль виконання робіт.

***Загальні компетентності:***

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

### Результати навчання відповідно до освітньої програми:

ПРН 2. Демонструвати знання, розуміння, навички з математики, фізики, природничих наук, інформаційних технологій, моделювання екологічних процесів на рівні, необхідному для досягнення результатів, передбачених освітньою програмою.

ПРН 9. Проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПРН 13. Використовувати норми української мови та дотримання етики спілкування, уміння спілкуватися іноземною мовою у професійному середовищі.

ПРН 16. Організовувати та здійснювати нагляд (управління) в контекстах професійної діяльності, оформлювати результати робіт, готувати звіти.

### Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, СЗ, СР)	Кількість годин	
		очна	заочна
1	ЛК Вступ. Суспільно-політичні значення і функції історії та культури в сучасному світі.	2	
	СЗ	-	
	СР Роль вивчення історії та культури в сучасному світі.	1	
2	ЛК Давні народи та цивілізації на території України.	2	
	СЗ Суспільно-політичні значення і функції історії та культури в сучасному світі. Давні народи та цивілізації на території України	2	
	СР Релігійні уявлення трипільців, античних міст Північного Причорномор'я та Криму.	1	
3	ЛК Україна княжої доби. Генеза і розквіт Київської Русі (IX – сер. XI ст.).	2	
	СЗ	-	
	СР Наслідки впровадження християнства в Київській державі. Нові стилі в образотворчому мистецтві.	1	
4	ЛК Україна княжої доби. Еволюція середньовічної держави і суспільства (друга пол. XI – сер. XVI ст.).	2	
	СЗ Україна княжої доби. Генеза і розквіт Київської Русі (IX – сер. XI ст.). Еволюція середньовічної держави і	2	

	суспільства (друга пол. XI – сер. XVI ст.).		
	СР Історична роль Галицько-Волинського королівства.	1	
5	ЛК Україна Литовсько-польської доби: суспільство без держави.	2	
	СЗ-	-	
	СР Вплив польської присутності на українську культуру.	0,5	
6	ЛК Ранньомодерна доба історії України. Українське козацтво: від стану до держави (др. пол. XVI – XVII ст.).	2	
	СЗ Україна Литовсько-польської доби: суспільство без держави. Ранньомодерна доба історії України. Українське козацтво: від стану до держави (др. пол. XVI – XVII ст.).	2	
	СР Роль Києво-Могилянської академії в розвитку української культури. Реєстрове та нереєстрове козацтво	0,5	
7	ЛК Ранньомодерна доба історії України. Спроба збереження національної державності та імперська централізація (кін. XVII – XVIII ст.).	2	
	СЗ	-	
	СР Українське козацьке бароко.	1	
8	ЛК Особливості соціально-економічної модернізації України у XIX ст.	2	
	СЗ Ранньомодерна доба історії України. Спроба збереження національної державності та імперська централізація (кін. XVII – XVIII ст.). Особливості соціально-економічної модернізації України у XIX ст.	2	
	СР Нові культурні тенденції XIX ст.	0,5	
9	ЛК Національне відродження.	2	
	СЗ		
	СР Роль української преси початку XX ст. для історичного та культурного розвитку українського населення.	0,5	
10	ЛК Боротьба революцій в Україні (1917 – 1920 рр.).	2	
	СЗ Національне відродження. Боротьба революцій в Україні (1917 – 1920 рр.).	2	
	СР Наслідки I світової війни для України та українського народу. Досягнення та втрати національних владних структур в розвитку культури	1	
11	ЛК Соціально-економічні процеси і становлення тоталітаризму в Україні.	2	
	СЗ		
	СР Наслідки голодомору 1932-1933 р. для України та українського народу	0,5	
12	ЛК Українізація. Розстріляне відродження.	2	
	СЗ Соціально-економічні процеси і становлення тоталітаризму в Україні. Українізація. Розстріляне відродження.	2	

	СР Наслідки "розстріляного відродження" для культури України.	0,5	
13	ЛК Правда і міфи II світової війни.	2	
	СЗ		
	СР Наслідки II світової війни для України. Роль України в II світовій війні.	1	
14	ЛК Трансформація суспільства і держави у 1945-1964 рр.	2	
	СЗ Правда і міфи II світової війни. Трансформація суспільства і держави у 1945-1964 рр.	2	
	СР Причина сакралізації 9 травня.	0,5	
15	ЛК Українське суспільство між офіційною ідеологією і національною свідомістю (др. пол. 1960-1980-ті рр.).	2	
	СЗ		
	СР "Революція на граніті". Її наслідки.	0,5	
16	ЛК Україна перед викликами сучасності.	2	
	СЗ Українське суспільство др. пол. 1960-1980-ті рр. Україна перед викликами сучасності.	2	
	СР Зміни у культурному секторі після початку повномасштабної російсько-української війни 24 лютого 2022 р.	1	
<b>Разом</b>	<b>ЛК</b>	<b>32</b>	
	<b>СЗ</b>	<b>16</b>	
	<b>СР</b>	<b>12</b>	
	<b>Іспит</b>	<b>30</b>	
<b>Усього</b>		<b>90</b>	

### Методи навчання:

- 1) словесні: 1.1 традиційні: лекції, пояснення, розповідь;
- 1.2 інтерактивні (нетрадиційні): проблемні лекції, дискусії;
- 2) наочні: метод ілюстрацій, метод демонстрацій, презентацій;
- 3) практичні: 3.1 традиційні: семінари, практична робота з методичними вказівками, самостійна робота з науковою літературою;
- 3.2 інтерактивні (нетрадиційні): семінари-дискусії, метод мозкової атаки;
- 4) дистанційні: інформативний матеріал, завдання в курсі-ресурсі на навчальній платформі Moodle.

### Система оцінювання та вимоги:

#### Поточна успішність

**1.** Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою 100-бальної шкали. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою, зокрема

контрольні роботи.

**2.** Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному семінарському занятті за 100-бальною шкалою і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

100-90 балів: здобувач засвоїв увесь навчальний програмний матеріал і дає вичерпні, аргументовані й глибокі відповіді на поставлені запитання; здатний інтерпретувати історичні явища й події, робити самостійні логічні висновки, вміє висловити власне бачення та суспільну позицію, творчо осмислювати явища дійсності; виявляє ґрунтовні знання з історії та культури України, застосовує знання на практиці, аналізуючи події сучасності, вдається до історичних аналогій, ілюструє свою відповідь переконливими історичними фактами та прикладами; викладає матеріал послідовно і правильно, наводить повний перелік логічних доказів та робить конкретні висновки; на семінарських заняттях виконав усі завдання, виявляючи ініціативність й творчий підхід, застосовуючи науковий підхід, активно працював, відповідаючи на запитання викладача; не має пропусків і одержав високі бали за поточну роботу та відповіді на заняттях.

80-89 балів: здобувач опанував навчальний програмний матеріал і дав достатньо аргументовані відповіді на поставлені запитання, однак припускається незначних помилок і окремих неточностей, у цілому даючи правильну оцінку історичним явищам; здатний робити самостійні логічні висновки, має власне бачення окремих явищ та процесів, однак наводить недостатньо аргументів під час викладу; обґрунтовує свої думки, застосовує знання при аналізі явищ історії чи культури, наводить окремі факти, але не може охопити всю їх сукупність; на семінарських заняттях виявляв активність, виконував усі завдання, але в завданнях пошуково-творчого характеру припускався помилок, виявив глибокі знання з навчальної дисципліни; має кілька пропусків і одержав достатньо високі бали за поточну роботу та відповіді на заняттях.

75-79 балів: здобувач засвоїв навчальний програмний матеріал, але під час викладу робить помилки, недостатньо аргументовано інтерпретує окремі історичні явища та процеси, виклад є не достатньо глибоким, подекуди неточним; здатний робити логічні висновки, але може порушувати послідовність викладу матеріалу, недостатньо конкретно дає оцінку фактам; виявляє добре розуміння матеріалу, наводить аргументи на користь своєї думки, однак висловлює не завжди самостійні судження, користуючись стандартними оцінками окремих подій і явищ історії та культури; на семінарських заняттях виконував усі завдання з навчальної дисципліни, але з творчими і пошуковими завданнями мав складнощі, усні відповіді оцінено

позитивно; має кілька пропусків, однак відпрацював їх вчасно й одержав позитивні бали.

67-74 балів: здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, однак викладає матеріал не досить повно, зосереджуючись лише на загальновідомих подіях та процесах; опанував лише основний матеріал підручника, який може наводити без конкретизації, не виявивши знань рекомендованої навчально-методичної літератури; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки, відсутні власні переконання і відчуває труднощі під час добору фактів, аргументації та логічної побудови відповіді на запитання; на семінарських заняттях виконував не всі завдання з навчальної дисципліни, лише достатнього рівня, спрямовані на відтворення, усні відповіді оцінено задовільно; має 20-30 % пропусків, однак відпрацював їх на задовільну оцінку.

60-66 балів: здобувач виявляє слабкі знання і розуміння основних положень дисципліни, викладає матеріал невпевнено, поверхово, безсистемно, знає лише найвідоміші події та явища; опанував лише частину основного матеріалу у межах підручника, та не виявив знань рекомендованої літератури; не вміє переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору фактів, порушує послідовність у висвітленні питань, відсутні системні навички історико-культурного аналізу; на семінарських заняттях виконував не всі завдання з навчальної дисципліни, припускався серйозних помилок, усні відповіді ускладнені й оцінено на задовільно; має 30-40 % пропусків, однак відпрацював їх на задовільну оцінку.

35-59 балів: здобувач володіє основними положеннями навчальної дисципліни на рівні відтворення поодиноких фактів, самотійно не викладає матеріал; не опанував значної частини програмного матеріалу дисципліни у межах підручника і не виявив знань на семінарських заняттях навіть на найпростішому рівні; на семінарських заняттях не виконував завдання з навчальної дисципліни, усні відповіді оцінено на незадовільно; має понад 50 % пропусків і не відпрацював їх на консультаціях.

**3.** Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне семінарське заняття, у тому числі, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

Де,  $K^{поточ}$  – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1 + K2 + K3 + \dots + Kn$  – оцінка успішності  $n$ -го заходу поточного

контролю;

$n$  – кількість заходів поточного контролю.

### **Підсумкове оцінювання**

**1.** Здобувач вищої освіти отримує оцінку на екзамені після вивчення всіх тем дисципліни. Екзамен складається здобувачем вищої освіти в період сесії після закінчення всіх аудиторних занять. Середня оцінка за поточну діяльність виставляється за 100-бальною шкалою.

**2.** До екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальним планом з дисципліни:

- були присутні на всіх аудиторних заняттях;
- своєчасно відпрацювали всі пропущені заняття;
- набрали середню поточну кількість балів з дисципліни не нижче «3» за національною шкалою (60 балів).

Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3» (60 балів), можуть підвищити свій поточний бал до мінімального до початку екзаменаційної сесії.

**3.** Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середньозважена сума балів, що враховує загальну оцінку за поточну успішність і бали за складання екзамену.

**4.** Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою:

$$PK^{екз} = 0,6 \cdot K^{поточ} + 0,4 \cdot E,$$

де  $PK^{екз}$  – підсумкова оцінка успішності з дисциплін, формою підсумкового контролю для яких є екзамен;

$K^{поточ}$  – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю (за 100-бальною шкалою);

$E$  - оцінка за результатами складання екзамену (за 100-бальною шкалою).

0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і складання екзамену.

**5.** За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

**5.1.** Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність.

**5.2.** Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:



- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 10 балів;
- участь в наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних завдань підвищеної складності та участь у виховних заходах – 5 балів.

**5.3.** Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

**6.** Результат навчання оцінюється за 100-бальною шкалою (для диференційованого заліку) згідно з таблицею 1.

Підсумкова оцінка разом з додатковими балами не може перевищувати 100 балів.

**Таблиця 1** – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
<b>90-100</b>	<b>Відмінно</b>	<b>Зараховано</b>	<b>A</b>	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
<b>80–89</b>	<b>Добре</b>	<b>Зараховано</b>	<b>B</b>	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
<b>75-79</b>			<b>C</b>	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
<b>67-74</b>	<b>Задовільно</b>		<b>D</b>	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
<b>60–66</b>			<b>E</b>	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
<b>35–59</b>	<b>Незадовільно</b>	<b>Не зараховано</b>	<b>FX</b>	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
<b>0–34</b>	<b>Неприйнятно</b>		<b>F</b>	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

### Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і семінарських занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача або у завданнях в дистанційному курсі;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ»

([https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P\\_Standart/pologeniya/stvnz\\_67\\_01\\_dobroch\\_1.pdf](https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf)),  
«Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат»  
([https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P\\_Standart/pologeniya/stvnz\\_85\\_1\\_01.pdf](https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf)),  
«Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ  
([https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P\\_Standart/pologeniya/stvnz\\_67\\_01\\_MEK\\_1.pdf](https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf)).  
– списування під час контрольних робіт заборонено (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

### **Рекомендована література:**

1. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018.
2. Бут О.М., Бушин М.І. та ін. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О.М. Бут, М.І. Бушин, Ю.І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М.І. Бушина, д.і.н., проф. О.І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016.
3. Олешко Н.П. Державотворчі ідеї в українській наддніпрянській пресі початку ХХ ст. / Н.П. Олешко // Зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Незалежність України: витоки, утвердження, перспекція», 1-2 грудня 2016 р. Харків, ХНАДУ, 2016. С. 71-74.
4. Олешко Н.П. Методичні вказівки До самостійної роботи з дисципліни «Історія української культури» (розділ «Культура східних слов'ян у V-VIII ст. Релігійні вірування» для студентів усіх спеціальностей денного та заочного відділення) / Н.П. Олешко. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2014.
5. Олешко Н. П., Бадеева Л.І. Розгляд аграрного питання в роки Української революції (1917-1921) / Н.П. Олешко, Л.І. Бадеева // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Серія: Історія та географія. - Харків, 2019. – С. 34-51.
6. Олешко Н.П. Голодомор. Історичний екскурс / Н.П. Олешко / Автодорожник. Газета колективу Харківського навчально-науково-виробничого комплексу з автомобільно-дорожньої освіти. 21 грудня 2021 р., вівторок. № 11-12 (1694-1695). С. 18.
7. Олешко Н.П. Прояви геноциду українського народу на тимчасово окупованих рашистами територіях України (2022-2023 pp.). Scientific Collection «InterConf+», 34(159): with the Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference «Concepts for the Development of Society's Scientific

Potential» (June 19-20, 2023; Prague, Czech Republic) by the SPC «InterConf». Author-publishers miscellaneous, 2023. С. 176-185.

8. Олешко Н.П. Український рух опору на Харківщині у повномасштабній російсько-українській війні 2022 року // Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)): журнал. 2023. № 6(12) 2023. С. 643-659.

9. Олешко Н.П., Тюніна А.О. Волонтерська діяльність як прояв спротиву українського народу у російсько-українській війні 2022 року. Scientific Collection «InterConf+», 28(137): with the Proceedings of the 7th International Scientific and Practical Conference «Theory and Practice of Science: Key Aspects» (December 19-20, 2022; Rome, Italy) by the SPC «InterConf». Dana, 2022. С. 231-236.

10. Історія української культури: Підручнк / за ред. О. Павлової, Т. Мельничук. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 340 с.

#### Додаткові джерела:

1. Дистанційний курс:  
<https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=1898>.
2. <http://litopys.org.ua/> (джерела Історії України IX - XVIII).
3. <http://academyssu.com.ua/library/monografiyi-akademiya-socialnyh-nauk-ukrayiny/pidruchnyk-istoriya-ukrayiny-dlya-studentiv>
4. <https://www.radiosvoboda.org/a/28807991.html> (Трипільська цивілізація)
5. <http://www.hroniky.com/news/view/9376-iaak-zatverdzhuvaty-ukrainski-symvoly-u-1918-i-chomu-tse-vazhlyvo> (національна символіка).
6. [http://shron1.chtyvo.org.ua/Smolii\\_Valerii/Istoriia\\_ukrainskoho\\_kozatstva\\_Narysy\\_u\\_dvokh\\_tomakh\\_Tom\\_1.pdf](http://shron1.chtyvo.org.ua/Smolii_Valerii/Istoriia_ukrainskoho_kozatstva_Narysy_u_dvokh_tomakh_Tom_1.pdf) (історія українського козацтва).

Розробник силабусу навчальної дисципліни,

доцент



ОЛЕШКО Наталія

Гарант освітньо-професійної програми,

доцент



БАРУН Марина

Завідувач кафедри українознавства,

доцент



НІКУЛІНА Неля